

ИНФОРМИРАНост НА СТУДЕНТИТЕ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“ ОТНОСНО СПЕЦИФИКАТА НА СЕСТРИНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ В РАННОТО ДЕТСТВО

Пламен Георгиев, Павлинка Доброилова

Катедра "Здравни грижи", Филиал "Проф. д-р Иван Митев", гр. Враца към МУ– София, гр. Враца 3000, България, e-mail -p.m.georgiev@filialvratsa.mu-sofia.bg

Абстракт

Формирането на умения и навици за предоставяне на здравни грижи за децата в ранното детство е от изключителна важност при обучението на студентите от специалност „медицинска сестра“. Пред медицинските сестри се поставят предизвикателства и редица изисквания при отглеждането и възпитанието на детето в детската ясла, свързани с анатомо-физиологичните особености на детския организъм в ранна възраст – неукрепналост и лесна податливост към различни заболявания.

Цел: Да се извърши анализ на информираността на студентите от специалност „мед. сестра“ относно спецификата на сестринските дейности в ранното детство с цел ефективно упражняване на професията в детските ясли и постигане на по-добро здраве сред децата.

Материали и методи: Проучването е проведено чрез пряка индивидуална анкета сред 132 студенти-дипломанти, специалност „медицинска сестра“, обучаващи се в структурите на Медицински Университет София – Филиал „Проф. д-р Иван Митев“, гр. Враца и Факултет по обществено здраве, гр. София. Анкетното проучване е проведено през м. януари и м. март на учебната 2022/2023 година.

Резултати и обсъждане: Студентите се чувстват най-добре подготвени за извършване на сестрински грижи, свързани с изграждане на здравно-хигиенни навици при децата в ранна детска възраст (66,7%), но не са подготвени за една от най-важните сестрински дейности в детските ясли – обучение на родителите по въпроси свързани с промоция на здравето и емоционалното състояние на децата (75%).

Заклучение: Добре подготвените професионалисти по здравни грижи са предпоставка за правилното отглеждане на децата в ранна детска възраст и опазването на тяхното здраве и живот.

Ключови думи: информираност, студенти, медицинска сестра, детска ясла, ранно детство

AWARENESS OF NURSING STUDENTS ABOUT THE SPECIFICS OF NURSING ACTIVITIES IN EARLY CHILDHOOD

Plamen Georgiev, Pavlinka Dobrilova

Department of "Health Care", Branch "Prof. Dr. Ivan Mitev", city of Vratsa to the MU-Sofia, city of Vratsa 3000, Bulgaria, e-mail -p.m.georgiev@filialvratsa.mu-sofia.bg

Abstract

The formation of skills and habits for providing health care to children in early childhood is of utmost importance in the training of nursing students. Nurses are faced with challenges and a number of requirements in the upbringing and education of the child in the nursery, related to the anatomical-physiological features of the child's organism at an early age - weakness and easy susceptibility to various diseases.

Objective: To perform an analysis of the awareness of the students of the specialty "med. nurse" on the specifics of nursing activities in early childhood with the aim of effectively exercising the profession in nurseries and achieving better health among children.

Materials and methods: The study was conducted through a direct individual survey among 132 graduate students, majoring in "nursing", studying in the structures of the Medical University of Sofia - Branch "Prof. Dr. Ivan Mitev", Vratsa and Faculty of Public Health, Sofia. The survey was conducted in January and March of the academic year 2022/2023.

Results and discussion: Students feel best prepared to perform nursing care related to building health and hygiene habits in children of early childhood (66.7%), but they are not prepared for one of the most important nursing activities in nurseries - training of parents on issues related to the promotion of children's health and emotional state (75%).

Conclusion: Well-prepared health care professionals are a prerequisite for the proper upbringing of children in early childhood and the protection of their health and life.

Key words: awareness, students, nurse, nursery, early childhood

Въведение

Формирането на умения и навици за предоставяне на здравни грижи за децата в ранното детство е от изключителна важност при обучението на студентите от специалност „медицинска сестра“. Пред медицинските сестри се поставят предизвикателства и редица изисквания свързани с отглеждането и възпитанието на детето в детската ясла, поради анатомо-физиологичните особености на детския организъм в ранна възраст – неукрепналост и лесна податливост към различни заболявания. Проучено е мнението на студентите от специалност „медицинска сестра“, за оценката им по отношение на тяхната теоретична подготовка и практически умения за ефективно участие в процеса на отглеждане и възпитание на децата през ранното детство в детските ясли.

Измерването на качеството е комплекс от мероприятия, насочени към събиране на информация, която да потвърди дали са постигнати целите на дадена програма или дейност. Всяка оценка е насочена към установяване степента на постигане на целите на системата. Оценката на качеството в обучението на медицинските сестри трябва да покаже как и доколко се получават необходимите теоретични и практически знания за подобряване на резултатите от здравното обслужване, отразени в здравния статус, функционалната дееспособност на населението, психосоциалното благополучие и удовлетвореността на пациентите.

През последните години в нашата страна настъпиха съществени промени в нормативната уредба, регламентираща обучението на медицинските сестри. С наредба бяха определени професионалните дейности, които сестрите могат да изпълняват самостоятелно или по назначение на лекаря. Едни от тези дейности са в областта на детското здравеопазване и по-специално специфичните сестрински дейности в ранното детство.

Задачите на медицинските сестри в детските ясли се различават от тези в останалите здравни заведения. Това налага те да получат съответна подготовка и в процеса на работа да усвояват основните принципни положения в цялата организация на здравеопазването в ранното детство. За да упражняват компетентно своята дейност медицинските сестри се нуждаят от висококачествено базово и следдипломно образование и от обучение, продължаващо през целия живот.

Цел

Да се извърши анализ на информираността на студентите от специалност „мед. сестра“ относно спецификата на сестринските дейности в ранното детство с цел ефективно упражняване на професията в детските ясли и постигане на по-добро здраве сред децата.

Материали и методи

Проучването е проведено сред студенти-дипломанти, специалност „медицинска сестра“, обучаващи се в структурите на Медицински Университет София – Филиал „Проф. д-р Иван Митев“, гр. Враца и Факултет по обществено здраве, гр. София. Анкетното проучване е проведено през м. януари и м. март на учебната 2022/2023 година. Използваните методи са:

- Социологически: пряка индивидуална анкета.

Информационен източник е мнението на студентите, което е изследвано чрез пряка индивидуална анкета по време на преддипломния им стаж. Участието е доброволно и анонимно. Анкетата съдържа 15 въпроса, съобразени с образователното и културното ниво на студентите, обучаващи се в медицинските учебни заведения.

- Документален: проучване на документи.

Извършен е ретроспективен анализ на нормативни документи, учебни планове и програми, регламентиращи обучението на медицинските сестри за периода 2019 г. до 2022 г. включително.

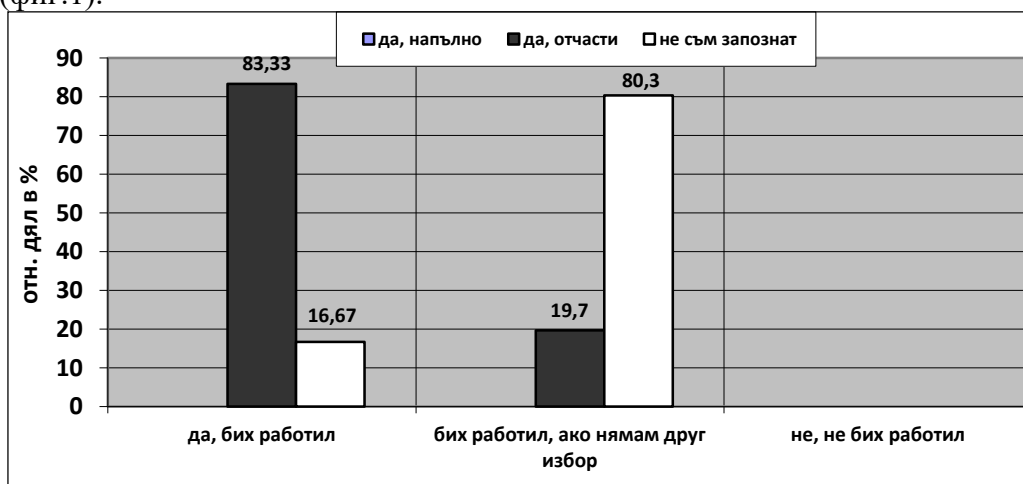
- Статистически методи - Данните от проучването са обработени със статистическа компютърна програма STATGRAPHICS PLUS и EXCEL. Резултатите са описани чрез графики и числови величини (относителен дял, средна аритметична със стандартно отклонение, корелационни коефициенти и др.). Значимостта на резултатите е определена при $p < 0,05$.

Резултати и обсъждане

От анкетираните 132 студенти преобладава относителният дял на жените – 96,2 % (127), а мъжете са 3,8 % (5), което е традиционно за сестринската професия в нашата страна. Средна възраст е $23,86 \pm 5,65$ (от 21 год. до 30 год.).

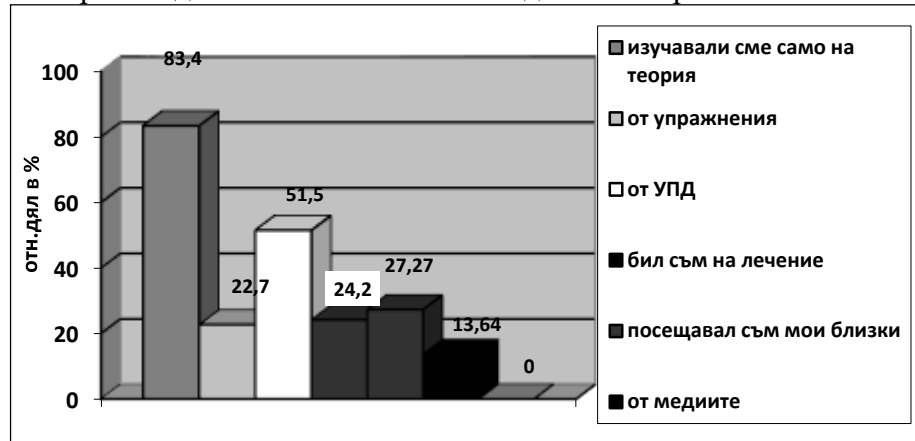
Анкетирахме дипломантите относно тяхното желание за избор на детска ясла за месторабота. След завършване на образованието си всички биха постъпили на работа в детска ясла, като от тях 55,3 % са напълно съгласни, а 44,7 % биха работили, само ако нямат друг избор. Респондентите не изказват мнение, че не биха работили в детска ясла, въпреки че на въпроса: „Запознати ли сте с организацията на работа на медицинската сестра в детска ясла?“ само половината от тях (54,6%) съобщават, че са напълно запознати, 21,2 % са отчасти запознати. Делът на тези, които съобщават, че не познават организацията на работа на медицинската сестра в детските ясли е 24,2 %, което е почти $\frac{1}{4}$ от анкетираните студенти. Анализът на документи показва, че съгласно учебните планове, студентите от специалност „медицинска сестра“ по време на учебно-практическата дейност посещават детска ясла, но регламентираните часове са 30, което вероятно е недостатъчно, за да се усвоят специфичните сестрински умения, необходими в периода на ранното детство.

Установи се силна статистическа зависимост ($p < 0,01$ при $X^2 = 8,82$) между желанието на студентите за работа в детска ясла и тяхната информираност относно организацията на работа на медицинската сестра в тези заведения. От студентите, които биха постъпили на работа в детска ясла без колебание, 16,67 % не познават изобщо специфичните сестрински дейности в детските ясли, а 83,33 % са частично запознати. Дипломантите, които биха започнали работа в детска ясла само ако нямат друг избор, 80,3% от тях не познават организацията на работа, а 19,7 % са запознати частично. Прави впечатление, че липсват студенти, които познават напълно сестринската дейност в ранното детство и такива, които не биха работили в детска ясла (фиг.1).

Фиг.1 Връзка между мнението на студентите за готовността им за работа в детска ясла и информираността им по отношение организацията на работа на мед. сестра

Частичната информация, която студентите имат за сестринската дейност в детските ясли е от различни източници. От тях 83,3 % съобщават, че са изучавали сестринската дейност за децата в ранна детска възраст, но само на теория, 22,7 % имат информация от упражнения, 51,5 % са посещавали детска ясла по време на учебно-практическата дейност. Информация за сестринската дейност в детските ясли студентите са получили и при други посещения в тези заведения – 24,55 % са имали или имат деца в детски ясли, 27,27 % са посещавали детски ясли по друг повод, а 13,64 % имат информация от медиите (фиг.2). Сборът на процента надхвърля 100, тъй като част от респондентите имат повече от един отговор.

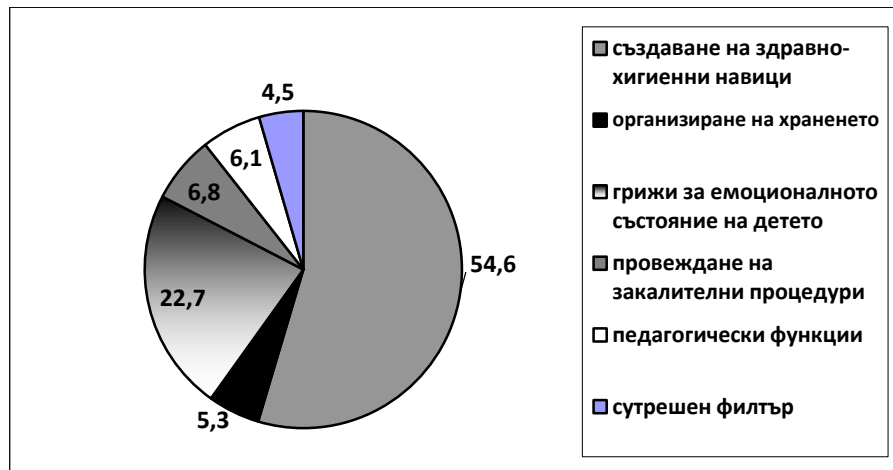
Фиг.2 Източници на информация за спецификата на сестринската дейност в детските ясли

Работата на медицинската сестра в детските ясли се характеризира с редица специфични особености, които я отличават значително от тази на другите медицински специалисти. Добрата професионална подготовка и квалификация са предпоставка за осигуряване по-високо ниво на качеството на грижите за деца в ранното детство и повишаване престижа на сестринската професия.

Съгласно ЕДИ за специалността „медицинска сестра” в общия хорариум часове са включени редица дисциплини свързани със здравните грижи в ранното детство: Педиатрия с неонатология с общ хорариум 45 часа; Сестрински грижи в педиатрията – 45 часа; Детска педагогика и детска психология – 30 часа; Учебна практика в детско отделение – 210 часа ; Учебна практика в детска ясла – 30 часа; Преддипломен стаж в детско отделение - 400 часа. Затова всички анкетирани (100%) са на мнение, че притежават необходимата теоретична подготовка за предоставяне на грижи в ранното детство, но 54,6 % са на мнение, че е необходимо по време на учебно-практическата дейност да се увеличат часовете за посещения в детски ясли и яслени групи. Това е и основната причина 1/3 от студентите (32,6 %) да смятат, че не са напълно подготвени за работа в тази част на здравеопазната система.

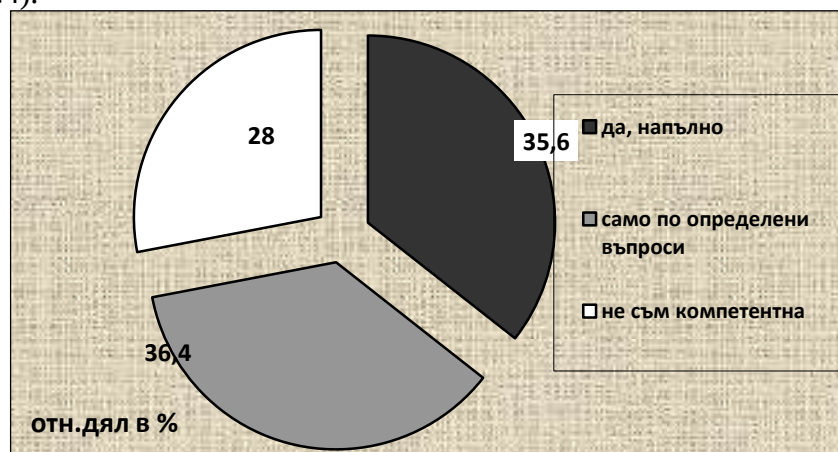
Относно обема дейности, които медицинските сестри извършват в детските ясли, 40,9 % от анкетираните смятат, че те са напълно достатъчни по обем, 31,8 % - частично, 4,6 % са на мнение, че не са достатъчни, а 22,7 % от студентите не могат да преценят.

Като основни дейности на медицинската сестра при отглеждането и възпитанието на децата в детските ясли 54,6 % посочват изграждане на навици, свързани с хранене, хигиена, дневен режим, 22,7 % - грижи за емоционалното състояние на детето, 6,8 % извършване на хигиенно-закалителни мероприятия, 6,1 % смятат, че най-важни са педагогическите функции на сестрата, свързани с консултиране и информиране на здравни теми на родителите и децата, 5,3 % организиране на храненето и 4,5 % смятат, че най-важно е извършване на сутрешен филтър на децата и следене на здравното им състояние (фиг.3).

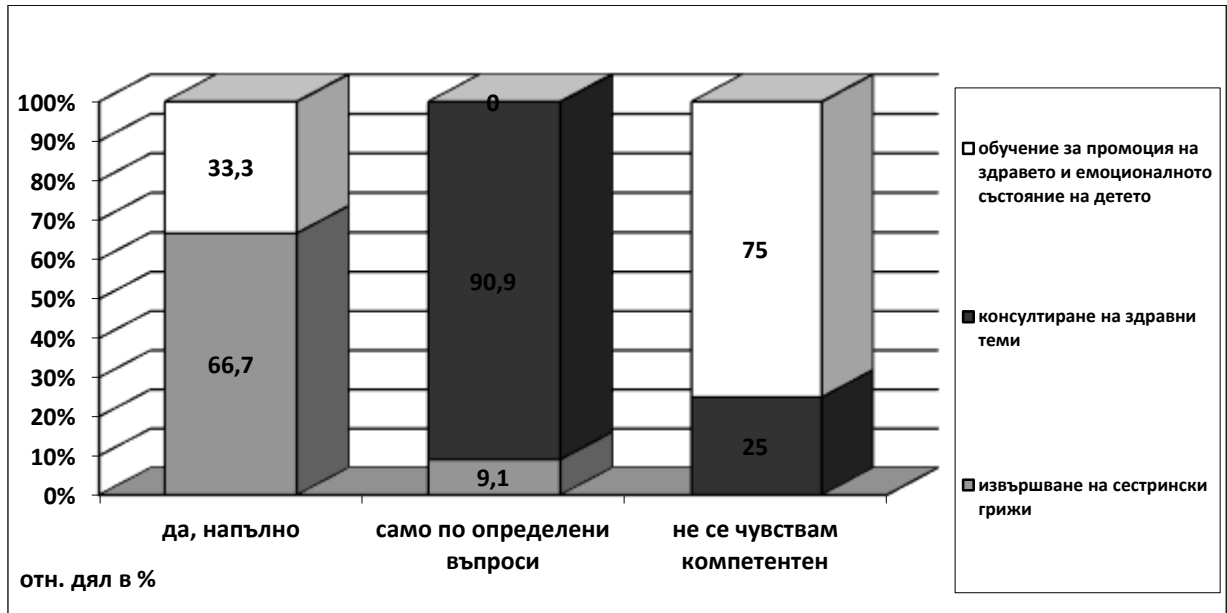
Фиг.3 Основни сестрински дейности в детските ясли според мнението на студентите

Въпреки, че обучителната функция е една от основните дейности на медицинската сестра в детските ясли, само 1/3 от студентите (35,6 %) смятат, че притежават съответна подготовка и компетентност да обучават родителите по теми свързани с отглеждането и възпитанието, 36,4% могат да извършват обучение, но само по определени въпроси и 28 % не се чувстват компетентни (фиг.4).

Фиг. 4 Разпределение на анкетираните относно компетентността им да осъществяват обучение на родителите

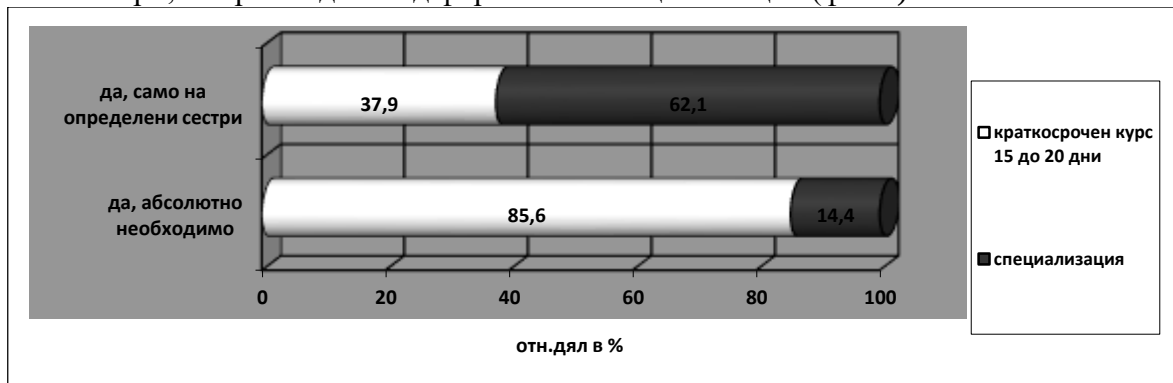
Установи се статистическа зависимост между мнението на студентите за тяхната компетентност и основните дейности, с които медицинската сестра би била най-полезна в предоставянето на грижи за деца в ранна възраст ($\chi^2=11,96$; $p<0,02$). Студентите се чувстват най-добре подготвени за извършване на сестрински грижи, свързани с изграждане на здравно-хигиенни навици (66,7%). Не са напълно подготвени, но могат да консултират родителите само по определени въпроси, свързани със здравни теми за децата (90,9%). Най-голям е дялът на анкетираните, които не се чувстват компетентни да обучават родителите, по въпроси свързани с промоция на здравето и емоционалното състояние на децата (75%) – фиг.5.

Фиг. 5 Връзка между компетентността на студентите да осъществяват основни сестрински дейности в детските ясли

За да могат да упражняват компетентно своята дейност всички студенти смятат, че е необходимо допълнително обучение на медицинските сестри за работа в детска ясла, като 63,6% от тях смятат, че то е абсолютно необходимо, а 36,4 % - само на определени сестри. Значителен дял от анкетираниите (68,2%) определят, че специализираната подготовка на медицинските сестри за работа в детска ясла трябва да се извърши под формата на краткосрочен курс за 15 до 20 дни, а според 31,8 % е необходима сериозна подготовка – специализация.

Броя на стажантите, според които допълнителното обучение е абсолютно необходимо за всички и тези, които смятат, че е необходимо допълнително обучение само на определени сестри, съпоставихме с формата за подготовка, необходима за повишаване квалификацията на медицинската сестра за работа с деца в ранна детска възраст. Съществува изразена статистическа зависимост ($p < 0,02$). Според студентите, които смятат, че е абсолютно необходимо допълнително обучение, то може да се осъществи под формата на краткосрочен курс (85,6%), а тези, които смятат, че е необходимо допълнително обучение само на определени сестри, то трябва да е под формата на специализация (фиг.6).

Фиг.6 Връзка между необходимостта от допълнително обучение и формата на специализирана подготовка на медицинските сестри за работа в детска ясла

По-нататъшното развитие и кариера на бъдещите медицински сестри в значителна степен зависи от успешния процес на тяхната адаптация към сестринската професия изобщо и

по-специално към конкретната месторабота. Професионалната кариера е свързана с тяхната представа и личната им оценка за професионалните перспективи в детските ясли. Значителен е дялът на анкетираните студенти (86,36%), които смятат, че съществува перспектива за професионална кариера в детските ясли, което ни дава основание да смятаме, че те са наясно със своите професионални интереси, ценности и очаквания.

Изводи

1. Въпреки увеличеният срок на обучение, общ хорариум и хорариум за учебна практика, провеждащата се практическа подготовка на студентите от специалност „медицинска сестра“ е недостатъчно ефективна по отношение на подготовката им за работа в детска ясла. Необходими са организационни промени, включващи увеличаване часовете за практическа подготовка и включване на детските ясли и яслени групи в детските градини като база за обучение в преддипломния стаж.

2. Недостатъчната практическа подготовка и липсата на достатъчно теоретични знания и практически умения относно дейността на медицинската сестра в детските ясли създават чувства на несигурност в студентите – медицински сестри за работа в детска ясла.

3. Студентите се чувстват най-добре подготвени за извършване на сестрински грижи, свързани с изграждане на здравно-хигиенни навици при децата в ранна детска възраст (66,7%), но не са подготвени за една от най-важните сестрински дейности в детските ясли – обучение на родителите по въпроси свързани с промоция на здравето и емоционалното състояние на децата (75%).

4. Студентите са наясно със своите професионални интереси, ценности и очаквания, което дава основание на 86,36% от тях да смятат, че в рехабилитационните детските ясли съществува перспектива за професионална кариера.

Заклучение

Ролята на медицинската сестра в детските ясли е трудна и изключително отговорна. Добре подготвените професионалисти по здравни грижи са предпоставка за правилното отглеждане на децата в ранна детска възраст и опазването на тяхното здраве и живот. За да се предотврати вредното влияние на редица социално-икономически фактори върху детското здраве от изключителна важност за студентите от специалност „медицинска сестра“ е формирането на умения и навици за специфично поведение при оказване на здравни грижи в детска възраст.

Библиография

Андонова, М., Специфика на консултирането в детската ясла, Научни трудове на Русенския университет, 125 – 129, 2012

Генова, К., Гроздева, Д., 2017, Дете – норма и патология, Варна

Грънчарова, Г. 2005. Управление на здравните грижи, 240

Джиганска, Цв., Маринова, П., Добрилова, П., Холистичният подход в медицината, Сестринско дело, 48, 2016, 3, 23-26

Джиганска, Цв., Добрилова, П., Стефанова, К., Холистичен подход в обучението на професионалистите по здравни грижи, Сестринско дело, 47, 2015, 3, 11-16

Добрилова, П., Янкова, Г., Маринов, Л., Актуални проблеми в профилактиката и лечението на рахита в детската възраст, Science & Technologies, Стара Загора, Volume VI, 2016, Number 1, Medical biology studies, clinical studies, social medicine and health care, 177-181

Драгошинова, Р., 1991, Психология и педагогика на ранното детство, София

Маркова, Г., 2019, Промоция на здравето в детските ясли в община Плевен – роля на медицинската сестра, Автореферат на дисертационен труд, Пловдив

Стефанова, К., Добрилова, П., Борисова, М., Комуникативните умения на медицинската сестра – фактор за обществена удовлетвореност от дейността на първичната медицинска помощ, Science & Technologies, Стара Загора, Volume VII, 2017, Number 1,,: Medical biology studies, clinical studies, social medicine and health care, 143-146

Стефанова, К., Добрилова, П., Джиганска, Цв., Специфични подходи в работата на медицинската сестра, работеща в първичната медицинска помощ, сп. Здравна политика и мениджмънт, 1, 2017, 62-63

Чанева, Г. 2008. Качеството на сестринските грижи като приоритет, 50-56

Янкова, Г., Концептуални аспекти на грижите в сестринската практика. сп. Обща медицина, 2020, 22, №6, 94-100

Янкова Г., Здравнопрофилактични дейности на медицинската сестра в детски заведения и училища. В: Добрилова П., Г. Янкова. Педиатрични сестрински грижи. ЦМБ, МУ – София, 2020, 115-122

Williams B., Mancia G., Spiering W. et al. 2018 ESH/ESC Guidelines for the management of arterial hypertension. European Heart Journal (2018)00,1–98. doi:10.1093/eurheartj/ehy339

Jiang SZ, Lu W, Zong XF, Ruan HY, Liu Y. Obesity and hypertension. Exp Ther Med. 2016;12(4):2395-2399.doi:10.3892/etm.2016.3667

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5038894>